

MAGYAR-HOLLAND ISZEMLE

TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP

MEGJELENIK HAVONTA

Előfizetési ár:

Negyedévre 2000 korona

FELELŐS SZERKESZTŐ:

VIDOR MARCEL

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

BUDAPEST, VIII, ÜLLŐI-UT 4.

TELEFONSZÁM: JÓZSEF 98-61.

Üzenet Hollandiába

A magyar szó még idegen tinéktek,
Drága, szép nyelvünk, lelkes, szárnyaló!
Testvéreink! Mégis mily lágy a szó,
Ha szívvel mélyen mihozzánk beszéltek.
A szív együtt sir, örül és dobog...
Ti is üztetek véres zsarnokot
— Küzdve vad vésszel, állva tűzbe, romba —
Holland mezőkről vissza Spanyolhonba!
Virágos föld, ám erős, büszke vár is,
Ott élt mentőnk, de Ruyter admirális!
Egy szív, egy kéz,
Lelkes, vitéz:
A csonka, levert magyar föld fia,
S egy nagy nép, anyja kis Hollandia!
Ó nemzet, honnan a nagyság ered,
Mi ettük édes lelki kenyered,
Jóság mannáját, nálad ingyen osztják...
Vendégül látott szegény Magyarország;
Órültünk sirva, szeretni nem késtünk,
Mert felejtettük minden szenvedésünk:
Hogy nagyoknak születünk,
S megszagattak váltig,
Kifosztottak Kárpátoktól
Le az Adriáig!
Erdőket, mezőket, hegyeket, folyókat,
Bányák szenét, sóját, partokat, hajókat,
Jó testvéreinket, mind elvették tőlünk,
Csak hitünk maradt meg, lélekbeli örünk!

Összejöttünk itt e szent helyen,
Es idő csak az öröme legyen!
Szemünk kígyúljon, úgy lobogjon fénye
Az erősek és hívek nemzetére:
„Kívül jég, belül tűz...“
Hollandia szíve érintetlen, szűz.
Gelderlandi oroszánok, zeelandiak, friezsek,
Földetekből kicsurrannak édes lelki izék.

Megsújtotta hazánkat most Hadúr ostora,
Azért örökké élünk, nem halunk meg soha!
Dacunk — s erőnktől majd még a világ remeg,
Árpádnak büszke fia nem hajt térdet-fejet!
Szép földünk még virágozik, az álmunk egyre nő:
Less még e csonka nemzet hatalmas és dicső!
Egy kis ország, nagy nemzet reményünk egyik vára...
Véres szívünkben hulljon áldás Hollandiára!

VIDOR MARCEL

* *Jegyzet:* Egy hollandi költő így jellemzi nemzetét.

A Budapestre érkezett hollandusok között

— Beszélgetés Frau Bosch-al, az amsterdami Central
Komité titkárával —

Háromszáz hollandus, akik távoli és hideg hazájukban emberséget sugárzó meleg szívvvel látják vendégül a koldus sorsra jutott magyarok gyermekeit, hizókurás üdülésre, öt év óta immár: háromszáz hollandus felkerekedett a tengerparti hazájából a tragikusan mély bánatok könnyes völgykatalana felé. A pályaudvaron a magyar himnusz énekelték és azután itt voltak közöttünk, fogadott gyermekeik körében, mint gazdag rokonok, akiknek szívet a részvét és emberi érzések melege fűti áldozatokon túl is izzóra — embertestvérei iránt.

A magyar ma époszának kétségkívül nincs meghatóbb és emberibb fejezete ennél. És nincs vigasztalóbb, nemesebb, nagyszerűbb megnyilvánulása és bizonyítéka az Igazságnak, mely változhatatlanul egy: örök érvényű törvénye a Szeretetnek. A Szeretetnek, mely az önhibáján kívül elesettet öleli s amely megérzi a szívet, lelket, igazságot.

Felkerekedtem, hogy meglátogassam a Pestre eljött hollandusokat. Oly szép, mély, őszinte ez a látogatási gesztus, hogy önként adódik a gondolat: művészelkekből pattant ki az idea — és vannak közöttük is ilyenek.

A Magyar-Holland Társaságnál, hol az érdeklődést kezdtem hollandus barátaink iránt, kiderült, hogy — nincsenek bizony. Csupa egyszerű és éppen egyszerűségében csodálatra méltó ember, egyik vezetőjük Frau Bosch, az amsterdami Central Komité titkárnője.

— Frau Bosch? — kérdezem örömmel.

Mert Frau Bosch régi ismerősöm. Nagyhat hétfőjén találkoztam vele utoljára, amsterdami lakásán, a Clercqustraat 68. szám alatt. Akkor való látogatásomat „A feltámadt Krisztus meg-

indul a magyar határ felé" című cikkemben irtam meg a „Temesvári Hirlap“-ba. Budapestben a Bethesda kórházban lakott; ott kerestem fel. Mint régi ismerőst fogad és üdvözl:

— Látom meklátokattam makuk! . . . Aszóta is tánulom a mátyár, de aszóta se leichter, — leider! . . .

Elmosolyodik saját magyar beszédének komikumától, most nincs vele kis gyermekleánya, a fogadott, kékszemű és mosoly csöppség, aki kiségitené. Hazaengedte az édesanyjához elsejéig. Mert másodikán már indulnak is tovább: haza.

— Tudja, szerkesztő ur — mondja azután, hogy az emlékezéseken tuestünk — nem lehet azt kibírni; ezek nélkül a bűbájos, édes kis vendéggyerekek nélkül! . . . Már akkor is mondtam Önnek, hogy nem lehet. Hát mert ők nem igen jöhetnek örökre hozzánk, (pedig ez volna a legjobb!) mi jöttünk ő utánuk. Istenem! Olyan temperamentumosak, helyesek, olyan jólelkűek, aranyszívűek, olyan rendszerető, tiszta, lelkes ifjuság ez, — az a nemzet, amelynek sorstragédiák csapásai közben ilyenek a gyermekei, csak nagy, tiszta, egészséges életet, napos verőfényt érdemlő náció lehet!

Mennyi tűz, mennyi szent lelkesedés van most Frau Bosch szavában, hogy ezeket mondja! Be szeretném az ő szent hitét néhány magunk közt csüggedő lelkébe átönteni! . . . De Frau Bosch folytatja:

— Tudja, szerkesztő ur, nehányszor már megakadt ez a gyermek-üdülési akció. Hiszen elmondtam akkor is Önnek. Nos, akkor is és mindig megmentettük s a jövőben is meg fogjuk menteni ezt az összeköttetést. Minden bizonnyal, minden körülmények között! Hiszen olyan szép az: két kicsi nemzet egymás felé hajol szívével, át a népek milliós tengerén — és megöleli egymást, mint testvér! . . . Nem lehet az ilyesmit elhagyni, elhanyagolni, a rosszra bizni! Be kell avatkozni a lomha mozgású sors rendeléseibe, le kell tépni a láncait, hogy ne legyen gát, ami elválasszon bennünket egymástól.

— És itt különben is gyermekekről van szó s irva vagyon; engedjétek hozzám a kisdedeket! Nos, mi nem engedjük, de követeljük magunkhoz a jövő asszonyait és gyermekeit! . . .

Csupa egyszerű ember az, aki ideérkezett hozzánk látogatóba? Nem! Csupa költő, csupa művész, csupa nagyszerű, felfejlődött ember!

Frau Bosch pedig a cselekvő költészet királynője meleg szívével, rajongó holland temperamentumával.

*

Még mindig Frau Bosch-sal beszélgetek. Amsterdamtól bucsuzó cikkemet olvasom néki:

„Békeország, békeváros, békegondok, Isten veletek. Az örök vándor, kit száz motorral és ezer szív millió vágyával hajt a végtelenség: az örök vándor bucsuzik. Megköszöni szépen a szállást, a harmadik emeleti padlás fedelet; megköszöni a szűkreszabott szelet kenyeret, megköszöni az ezüstöt, miből kettő szerénykedik a mellényzsebében és száz szál hirdeti az eljövendő idők érces hidegét a fején; megköszöni az el nem csókolt csókokat, a szemek révén kiszivárgott könnyeket, mik jéggé keményedtek a hidegtől már a könnyek meleg kapujában; megköszöni a reménytelen reményt, csüggeteg hitet, magánybadermedt sóhajokat, megköszöni a kevesek szívét, — és bucsuzik. Meglengeti kalapját az árva sirályok felé, illemtudóan elköszön a Züiderzé öbleitől; a messziről jött és messzire induló hajók tömegétől, a száz örömöktől sűrű fájdalomtól.

Az örök vándor bucsuzik.

Kigyult szívét, mint mágnes a vasat, hívja, vonzza a komor küzdelmek, nagy harcok, hegyé dagadó gondok országa. Az otthon. A haza.

A vén Magyarország.

És botorkálva, de elindul a lába az idegen országokon át.

Talán sohase látlak már többet: Amsterdam, Hága, Rotterdam, Utrecht, — de látni fogom helyettetek a hazámat. Szívem vitorláját már csapdossa a friss tengeri szél, — induljunk. S ti: békevárosok, ne haragudjatok, hogy ez a bucsu nem borzolja könnyesre a vérem.

*

Az Amstelen kis vontatógőzös sikongat a szembejövőkre. Árbocán magányos sirály gubbasztja a sors átkait. Esteledik. Dagály duzzasztott csatornák vizén fáradtan zihál már a pihenésre vágyó munka, elhasznált emberi erő.

— Messze utazik, miner?

— Európa tulsó sarkába, jüffrá!

— Hm . . . — és eltűnődik. — Milyen nemzetiségű, miner?

— Magyar vagyok, jüffrá!

— Á! osztterájch? Nit vár?

— Nem, jüffrá, nem! Magyar!

— Ja-ja! Tsechoszlovak! . . . Ja? He?

... És hiába magyarázom, hogy: nem osztrák, nem cseh, nem szlovák. Elképzelni sem tudja, hogy a magyar egy külön, társtalan, árva nemzete a földnek. Látom, érzem, tudom, meggyőződöm róla: azt hiszi, a nyelvünk, a fajunk eredete egy, vagy a csehvel, vagy osztrákkal. Csak éppen szeparatiztikus törekvések választanak el bennünket — hitük szerint — testvérhajunktól, ami vagy osztrák, vagy cseh... Mint ahogy a bajorok is széperálni igyekeztek magukat a köztársasági Deutsches-Reichtól. Nem érti meg, hogy a mi helyzetünk más. Nem érti. Nem értheti. *Igy tanulta* a császári Ausztria jóvoltából.

Mert a trafikos kisasszony nem elszigetelt jelenség ezzel a hitével. Ő e percben a holland közvélemény. Mindenütt ugyanezzel a hittel találkoztam. Csak az egyetemi végzettségű emberek tudniak rólunk valamivel többet. Az én erősködéseimet csak tulzott nacionalizmustól átfűtött propagandának gondolják és — nem hiszik.

Most kiemelem ezt Frau Boschnak. Megemlítem, hogy nincs olyan kis népe Európának, melyről ne tudnának, melynek történelméről, tragédiáiról — legalább nagy vonásokban — ne lenne tájékozottságuk. Csak rólunk nincsen, magyarokról, akikhez pedig szívből — ime — ilyen közel állanak! Szomorúan, majdnem szégyenkezve mondja:

— Ebben önök a hibások, miner. Minket így tanítottak az iskolákban. Most tanuljuk meg az igazságot — a gyermekeiktől. És ennek a tanulásunknak is dokumentuma az, hogy itt vagyunk!

Kezet csókolok Frau Boschnak, megriad, szégyenkezve dugja hátra vörösre dolgozott öreg kezeit. Pedig ez a kézcsók nem is Frau Bosché: az egész holland nemzeté!

SIPOS IVÁN

Egy magyar tapasztalatai Hollandiában

Írta: GERLE MÁRIA

Hollandia, te kedves kis ország, aki a messze idegenből ide siettél, hogy segítsél a Hungária csonka testén ejtett sok ezer vérző sebet bekötni, mikor ő maga már nagy kinjai között alig volt képes; mert vak fájdalmaiban még jobban marta, tépte önmagát, feléd küldöm a többiekkel együtt, a mi hálás, szeretetteljes üdvözlötünket.

Hollandia, gyermekeink álmországa, melyet az ezeregyéj csudáival vesz körül képzeletünk.

Visszaszállnak gondolataim 1920 végéig, mikor kedves holland barátaim meghívását követve, elindultam a meseország felé. Egy vesztett háboru, az utána következett forradalmak és egyéb megrázó fájdalmas események hatásait szenvedő, ideges túlfűtött atmoszférából kétszer 24 óra alatt a világ legflegmatikusabb, legnyugalmasabb országába csöppentem, Európa Kanaánjába: Hollandiába.

Egészen a holland határig követtek a háborut viselt országok árnyékai. Rosszul fűtött vonattal futottunk be egy havas téli hajnalkor Oldenzaalba. De már itt én is az ezeregyéj csudáit véltem látni. Semmi kapkodás, semmi ideges kiabálás, hanem mosolygó nyájas emberek, virágos ablakok, ragyogó tisztaság és a váróteremben jó tejes kávé, mindenféle jóval. Hát nem meseország ez annak, aki még csak épen hogy elhagyta az oly szomorú látványokat, mint a sorbanállást a mindennapi kenyérért, vagy a háboru legszomorubb hagyatékát, az előtörő vidámságot minduntalan elűző rokkantakat, menekülteket.

Ahogy tovább rohogott a vonat, hogy a csupa derű, csupa nyugalom országa székvárosába Hágába vigyen, csak fokozódott ez a meseszerű álmkép: megelevenedett holland festmények. Még a facipő sem hiányzik, ha nem is annyira általános. Szélmalmok, karcsu templomtornyok, grachtok (műviziutak) a messzebb láthatáron mozgó árbócok, szép ragyogó babaházak, rendszerint vörös téglából. Mint egy játékdoboz az egész, hogy mégis, valóság, ezt a bájos kép felett derengő melancholikus légkörből, érezzük.

Az idők folyamán megismertem sok szép helyet. Mindenekelőtt megszerettem a kedves Hágát, Scheveningent tengerpartjával, a hatalmas örökké változó tengerrel. Az öreg büszke Amsterdamot, amely lenézi a kedves Hágát, falunak nevezi, mert sohasem birt városfallal. Az idegenre oly különös hatást keltő bizarr Rotterdamot, a tartózkodó konzervatív Utrechtet, a barátságos Leident, a kis ódon Delftet, Észak Velencéjét, sok grachtja fölé helyezett erősen ivelt hidacskáival, nagyon régi műemlékeivel, hiszen még az új temploma is vagy 400 éves. Azután Haarlem, a leghíresebb templomi orgonával és a Hals Frans-muzeummal.

Tavaszkor pedig egy másik csudát ismertem meg: a virágmezőket. Előbb a jácintok bódító illatu és szépségű szőnyeget, utána pedig a rátartós dupla tulipánt egész pompájában, a mi szép magyar virágunkat. A hollandus nagy virágszeretete és kultusza egy szépen fejlődő ipart adott a kezébe és valószínűleg e szeretetéből fakadt nagy emberszeretete.

A Zuiderzeet is felkerestem, már Rákosi Viktor „Az Elnémult Harangok” mélységes magyar regényének hatása alatt. Amsterdamból indultam a legszebb, legérdekesebb pontjai felé: a szinesebb, vidámabb Volendam, melynek főutcája meredeken tart a Zuiderzee partjának, s ezáltal alulról csak egy árbocerdőt látunk, a tengert inkább csak a légkörből sejtjük meg. Itt hordják az általában képekről is annyira

legismertebb holland viseletet. Innét kis hajócska vitt a Zuiderzeen át Marken szigetecske felé. Itt már komorabb a hangulat, nem annyira maga a lakosság kelti e benyomást, hanem e sziget jellege magán hordja az északi tenger különösen szomorító varázslatát. A látogató nemcsak a szigetet látja, hanem lelki szemei előtt mindazt, amit valaha az északról olvasott, a Bolygó Hollandi zenéjének kísérete mellett. Betérünk egy-egy házba. Kissé tulságosan szakavatottan kalauzolja a látogatót a tulajdonosa, kissé megtöri ezt a varázslatos hangulatot, de azért nagy érdeklődéssel szemléltem a sok érdekes régi tárgyat. Össze-vissza mutatott meg mindenfélét: hol régi imádságos könyvekre és bibliára híván fel a figyelmet, hol pedig egészen ugrásszerűen családi ereklyékké vált ünnepi viseletekre. E közben pedig körültekintettem e parányi hajlékban. Nem lepett már meg a falba mélyített ágyhelyek idegenszerűsége. Világos lett előttem rendeltetése: menedékkül szolgálnak a sokszor haragosan tomboló tenger moraja elől — oda elbujva talán még altató dalnak is beillik félelmes muzsikája.

Más benyomást kelt egy zeelandi látogatás, tipikusan hollandus ez is: az öreg Middelburg városka a híres csütörtöki vásárjával. Elűtő képet nyujtanak a déli tartományok Limburg és Brabant erdösebb, dombosabb vidékei, számtalan ódon kastélyai és kolostorjai. Csak a holland tisztaság már nem annyira szembetűnő itt, jóllehet ez már a közeli Belgium hatása. Németalföld teljes ismeretéhez még egy látogatást kell tennünk, úgy a szintén dombos Gelderland (Utrecht-Apeldoorn-vonal) mint a kelet-északon fekvő Friesland felé sok-sok távával. A szerencsés halandó, akinek ebbe része volt, nem felejt el e bájos facipős országot, sok nem is sejtett szépséget találván ott, hasonlóképen a hozzánk tévedő idegenhez, különösen, ha a Szent István koronájához tartozó területek megszállása már a történelem elmúlt tévedéseire tartoznék.

Gyönyörűen, elevenen bemutatja mind az általam kusza vonalakkal rajzolt tájakat egy szép holland film „Nederland in de Lente” — „Németalföld tavaszkor”, kedves megkapó régi szokással és sok szép népviselettel egyetemben. A komoly Uránia feladata volna a filmnek Magyarországon való bemutatása.

A talaj és az éghajlat teremtik és alakítják az emberi természetet. Németalföld ugyan derűs virágos, de meglehetősen melancholikus atmoszféráját magán viseli a kedves holland nép. Nyugodt, barátságos, nem nagyon társalgó, zárkózott, befelé élő. Ragaszkodik a tradíciós élet- és társadalmi szokásokhoz, melyek ugyan a fokozatosan felvett fejlődő kulturához képest valami változást szenvedtek, de szellemük nagyjában megmaradt.

Ott találjuk mind ezen vonásokat, ha kedves kis házaikba belépünk, melyek csak kívülről oly babaszerűek, belül meglepő sok szobával és helyiséggel rendelkeznek, csak nagy csodálkozásunkra a fürdőszoba nem oly általános.

Máskülönben híres tisztaságát a ragyogó ablakok, kilincsek és tiszta házfalak hirdetik. Kertjeik, szobáik virágdisze, virágszeretetükről mesél, virág, virág mindenütt. A doromboló, egy házban sem hiányzó szép, ápoltságos, nagy állatszeretetükről regél. A zárkózottságát pedig a több lakóval rendelkező házaknak is az utcáról vezető külön lépcsőfeljárt és kapu jellemzi. Az otthoni tűzhely iránti szeretetét kissé az angolokhoz hasonlóan beosztott lakásuk, házuk árulja el. Kedves otthonos berendezkedés, még az új butorokat is valami meghitt, ódon levegő veszi körül. Ritka az a fényűzési, sőt műértékű berendezés, mely a mi jómódu középosztályunknál oly gyakori. A hollandus bizonyos fokig szerény, igénytelen, mely vonása a mi drága magyar iparművészeti termékeink elhelyezését nagyon megnehezíti. Fősúlyt a lakályosságra fekteti, a barátságos, derűs benyomásra. De minden egyszerűségük dacára az otthonukat egy bizonyos előkelőség jellemzi. Ez az a környezet, az az otthon, ahol a holland nevelőanya maga varrja kis idegen magyar védenca ruháscskáit, mint saját gyermekének. Mert nemcsak az arisztokrácia idejét kitöltő szórakozás náluk a szeretetmunka, hanem a középosztály kenyérkereseti pályán nem lévő tagjai is ennek a humanus munkának szolgálatába állítják munkaerejüket. Enélkül nem volna magyar-holland gyermekakció, amelynek lényege nem a pénz, hanem a szív.

Nekünk impulzív, heves magyaroknak kissé lassu felfogásúnak látszik a hollandus, mintha lassabban gondolkodnék, ami bizonyos fokig helytálló is. Nem lelkesedik oly könnyen, mint mi, nincs ott az a könnyen fellobbanó tűz, mely nálunk többnyire, sajnos, csak szalma-láng, hanem lassan felmelegedő természetükkel kitartóak és alaposak mindenben. Lassu, nehézkes, de mély érzésű, mint az észak gyermeke.

Hazaszeretetét szintén nem zajosan adja tudtul a világnak, nem dobálózik nagy szavakkal, de szívében van ez gyökerezve és átplántálja gyermekeibe; mindenütt érezhető e csöndes, mély szeretete, mely legyőzhetetlen bástyaként övezi hön szeretett hazáját. Magával viszi szeretetét, nyelvét és szokásait a messze gyarmataira, az idegenbe is. Aki csak teheti, ha külföldön is kénytelen élni, gyermekét lehetőleg holland nyelven, holland módon nevelteti — eltérően a külföldre szakadt magyar nemes vagy polgár szokásaitól. A hollandus sem igen veszi hasznát nyelvének hazáján kívül, de azért nem nézi le, nem mondja oly könnyen, mint ez itthon szokás felhangzani: „Odaadnám a magyar nyelv tudását, akármelyik világnyelvért”. Nem, ezt sohasem fogod hallani, kedves honfitársam. Tehát tulzott nacionalizmus nem talál megértésre, de tiszta, erős hazaszeretet igen. Noha hazánk elszakított részei iránt táplált érzéseinket bizonyos zárkózottság fogadja néha, mindjárt megértőbbé válnak, ha ráutalunk a belgák mindjobban nyilvánított annektáló hajlamaira Limburg és Brabant tartományok egyes részeivel szemben. A hazáját tagadni óhajtó magyar

ne gondolja, hogy ezért nagyobb tisztességben lesz része — legfeljebb a kis entente és Ausztria soha el nem fáradó és lesben álló hazánk ellen irányuló ármánykodásának lesz eszköze.

Hollandia, kényes földrajzi fekvésénél és kis hatalmi állásánál fogva, illetve a holland, mint nemzet, a világgal szemben meglehetősen semleges álláspontra helyezkedik.

Igaz vallásosságát, illetve krisztusi gondolkodását az a hatalmas segítő akció hirdeti, mely ugyyszólván a háboru kitörése óta folyik. Általános nagy vallásossága és konzervatizmus mellett liberálisan gondolkodik. A protestánsok — mint a legtöbb protestáns országokban, sajnos sok különféle egyházi szektákra oszlanak. Érdekes a nagy ellentét és versengés a protestánsok és a katolikusok között. A katolikusok — mint kisebbség — buzgóbbak és szigorúbbak, mint a katolikus országokban élő hittársai. De hogy ez a versengés sokszor milyen gyönyörű eredményeket hoz létre, ezt mi magunk, magyarok alaposan megtapasztalhattuk. Mily megindító az emberszeretben való iparkodásuk, igyekezetük, hogy ki tudja legjobban az Urat szolgálni, annak szent parancsolatait teljesíteni: „Szeresd felebarátodat, mint tenmagad”. — „Ugy szeressétek egymást, mint ahogy Én szerettelek titeket”. Kiindulva abból a meggyőződésből, hogy mivel őket, mint nemzetet és országot a Mindenható a világháboru égésétől, a következő forradalmak borzalmaitól megkímélte, ezzel valószínűleg nagy feladatokat is rótt rájuk: még pedig a súlyosan megpróbált nemzetek szenvedéseinek enyhítését. Igen sokszor hálaadó szavaink erre a gyengéd finom visszautasításra talált: tehát csak kötelességeinket teljesítjük. Igaz, hogy a háboru óta ez az áldozatkészségük nagyon is igénybe lett véve, hol a menekülő belgák által, hol pedig 1918 óta a különböző „legyőzött” nemzetek által, amelyekhez nagyban az éhező Oroszország is jött, úgy hogy ez a kimeríthetetlen látszó forrása az áldozatkészségének mégis csak kezd apadni, annál is inkább, mivel már vagy két éve ott is mind jobban megnehezülnek a megélhetési viszonyok, az üzleti forgalom csekély, a külkereskedelem szintén, a munkanélküliség nőttön nő és bizony mind nagyobb lesz azoknak száma Hollandiában, kik szerencsésebb honfitársaik segítségét kérik, ugyyszólván nincs nap, hogy valamely gyűjtés ne folya; nem csokoládékávétól és vajtól uszó ország ez sem, mint ezt idehaza olyan könnyen hiszik. Ezért tehát csak szükség esetén forduljunk a már nagyon is igénybe vett és elfáradt holland áldozatkészséghez. Kár volna visszaélések következtében a Hollandiában irántunk meglevő szimpátiát, igazi barátságot, szeretetet és azt a megértést, amit szomorú helyzetünk iránt tanusítanak, elveszíteni, holott ellenkezőleg, igen nagy fontossággal bír az a tény, hogy mindezeket még fokozni tudjuk. Nem hiszem, hogy hazánk történelmében valaha annyira az egyének jutott volna azon gyönyörű, de súlyos feladat nemzete mellett tudása és tehetsége szerint

méltóan tanuskodni, mint most. *Mert hidd, az egyének érintkezése alapján ilélik meg az egész nemzetet.* De bizonyára még sohasem volt ez a feladat ily gyenge, kicsiny kezekbe letéve, mint a jelen időben. Kiszámíthatatlan annak következménye és gyümölcse, amit a gyermekeink által keltett, már most nemcsak tiszta emberszeretet, hanem egyéni szimpátia és szeretet az egész nemzetnek juttatott. Nemzetünk minden rétegének, jellemének, nevelési módszerének, lelkületének, vallási életének legjobb tükröként szolgálnak kiküldött kis honfitársaink. Ezen ponthoz tartozik is a nevelőszülőkkel folytatott levelezés fontossága is. A legtöbb hazulról küldött levél valóban a tiszta, őszinte hála és megértés hangján íródik. De akad számos olyan is, mely sejteti az olvasóval, hogy a szülő főképen azért serkenti a gyermekét a jó magatartásra, hogy minél több ajándékot kapjon. Megjegyzi a szülő, hogy gyermeke említse, hogy ez vagy a kis barátja vagy barátnője mi mindent hozott haza — a legcsunyább önzőségre tanítván a gyermeket. Vagy levelek, melyek hazánk iránt csak elkeseredettséget, sőt gyűlöletet sejtetnek az idegennel. A holland nevelőszülő sokszor vagy a külföldi magyar hatóságokhoz fordul egy ilyen levél lefordítása végett vagy a gyermekakciók keretében dolgozó magyarokhoz. Ha avatott kézbe kerül ily levél, óvatosan fordítják, az illető szülőt esetleg megrójják, de ha véletlenül egy nagyobb, már hollandul jól tudó más gyermekhez kerül ily levél — akkor elképzelhetjük annak hatását.

A nemzet olyan, mint egy mozaikkép, minden egyes, minden parányi részecske számít, hozzájárulhat az egész kép tisztaságához, szépségéhez vagy elhomályosíthatja, elronthatja azt. Nekem volt alkalmam tapasztalni, hogy *menynyivel nagyobb kárt tehet és tesz egy magáról megfélekedezett honfitársunk, mint amit sok jóra való ember igyekezete mellett jövétehet.* Beleélve magunkat az adott helyzetbe, elképzelhetjük azt a keserű ízt, amit egy honfitársunk által esetleg elkövetett csalás vagy büntett okozhat ott, ahol annyi jót tapasztalt ugyan ezen nemzet sok fia. Gigászi munka ily foltot kiköszörülni, jóvá tenni, felejtetni. Majdnem azt mondanám, készítsünk Röntgenfelvételt az utlevélkérők lelki állapotáról. Igaz ugyan, elég nagy számban vannak azok, kik utlevél nélkül is megtalálják a kifelé vezető utat, hogy annál súlyosabb körülmények között térjenek vissza, mert előbb-utóbb hurokra kerülnek. Ha egyegy az említett esetek közül nyilvánosságra kerül, akad elég nagy számban „jóakarónk”, ki hajlandó hangsúlyozni, hogy mennyire igaz, amit ők a kulturátlan magyar nemzetről hirtelnek.

Annál nagyobb hálával kell lennünk nemzetünk mindazon nemes és Istentől különböző tehetséggel megáldott és kitüntetett fiai iránt, kik nemzetünknek dicsőséget szereznek művészetük, tudásuk vagy többé-kevésbé nemes cselekedeteik által, ezáltal világosan dokumentálva nemzetünk nagy jövőjét, illetve igazolva

abban fektetett saját hitünket. Megállhatunk minden téren, résztvehetünk a világtájakon folyó mindenféle versengésben. Hiszen közismert az eddigi részvételünk által aratott elismerés, jutalom, bámulat és csodálkozás. Ismeretes nagy művészeinknek, mint mondjuk Vecsey Ferencnek, Rubinstein Ernának, Telmányinak vagy Dohnányinak és különösen Angliában Bartók Bélának és a többi nagy művészeinknek juttatott ováció, a nagy lapokban megjelent rájuk vonatkozó gyönyörű kritikák, továbbá a tavaly Amsterdamban lefolyt nemzetközi dalárda-versenyen résztvett „Budai Dalárdánk” hatalmas sikere. Nemkülönben festőink sikere, kollektív kiállításokon vagy egyesek részvételekor egyéb kiállításokon — es last but not least — a különböző sportversenyeken résztvett magyar bajnokok dicsőséges érvényesülése.

A tudomány körében a mi tudósaink, orvosaink nevei sem ismeretlenek. Tanári, orvosi, mérnöki vagy vegyészeti körökhöz tartozó honfitársaink, kiknek sikerült a még könnyebb években kint elhelyezkedni — rendszerint derék, becsületes munkáik és szaktudásuk által elismerést és dicsőséget hoztak és hoznak a magyar névnek. Ugyszintén derék munkásaink. Soknak persze az általánosan annyira rosszabbodott konjunktúra és kereseti viszonyok következtében megint el kellett hagyniok Németalföldet, talán még Hollandiát is, ahonnan még sok hollandust is visszaküldenek az anyaországba — de a jó hírnevet csak megalapozták, az ismeretlenség jegét megtörték.

A mostani szigorított tartózkodási engedély nagyon megnehezíti az ott tartózkodást. Ujabbban letelepedési engedélyt a holland kormány idegenforgalmi osztálya a külföldiek részére alig ad. Csak rendkívüli esetekben nyerhető ez meg, egy bizonyos időre és kétséges annak meghosszabbítása. Kénytelenek ehhez az intézkedéshez folyamodni, mivel Hollandiában a munkanélküliek száma és ezzel a nyomor ijesztő arányokat kezd ölteni.

Gazdasági, ipari, iparművészeti és művészeti termékeink részére állandó piacot teremteni nem volna lehetetlen, bizonyos mértékben meg is van ez, amennyire tudom. Ezeknek terjesztéséhez azonban igen sok kell. Sok nehéz akadályt kell leküzdenünk, számolnunk kell a rendkívül versenyképes, jó árut igen mérsékelt árak mellett szállító külföldre, akik a hollandusok előtt ismeretesek, igen pontosan és megbízhatóan szállítanak. Azonkívül a külföldi kereskedők, gyárosok bizonyos együttes vagy egyöntetű módszer mellett dolgoznak. Nagyon fontos, hogy csekély nyereséggel kell megelégedni annak, ki állandó összeköttetésre óhajt szert tenni. Nagyon megnehezíti versenyképességünket a tény, hogy nálunk a nyersanyag majdnem a duplájába kerül, mint teszem fel Hollandiában, ahová szintén minden nyersanyagot külföldről importálnak, fuvar és vámtételekkel, magas adóval számolva; nem szólva most a többi magát a nyersanyagot termelő külföldről. Nagyon is érezhető volt

elejétől fogva a külföldi kereskedelmi összeköttetésünkben meglevő rendszertelenség, például a magyar kézimunka eladásában. Legtöbbet ártott a nálunk uralkodó „nem egymáson segíteni, hanem egymást letiporni akaró mozgalom”, nem akarom a különböző intézmények, társulatok stb. neveit emlegetni, azonkívül pedig boldogboldogtalan, aki kijött, hozott valami munkát magával eladásra, ennél fogva a legkáprázatosabb árhullámzások kerültek napvilágra. Sok olyan munka is került ki, amit itthon is jobb eldugni, de nem közszemlére kitenni, illetve annak kitévését követelni. Továbbá pedig mire mi végre valahára kimozdultunk, már nagyon is elkésve jöttünk. Itt is tanulhatunk a különben gerinctelen bécsi szemfüllestől: majdnem minden nagyobb és értékesebb cég és vállalat már jó eleve le volt kötve a „Wiener Werkstätte” útján egységesen fellépő ilyen bécsi egyesületeknek. Sőt még magyar munkát is ők voltak kegyesek eladatni, persze nem mint „magyar ipart” e fölött egészen nyugodtak lehetünk. Egyéni akciókat nem tapasztaltam bécsi részről. Van ebben valami tanulság: amíg mi itthon marakodunk, verekedünk, ébredünk és alszunk, egymás fejéhez „bűnös” és egyéb jelszavakat dobálunk, addig a többiek dolgoznak, főleg Ausztria és mily gyönyörűen Németország; pedig ott sincsen egyetértés. Ez pedig elég lesújtó és megszégyenítő reánk nézve, akiket a Mindenható nagyjában elég bőkezűen megáldott tehetséggel, ésszel, gyors felfogással stb. — csak valamit nem adott: kitartást és összetartást. Pedig a sok turáni áldás mellett ezt a turáni átkot igazán már el lehetne felejtetni. Sok-sok mindent szeretnék nektek elmondani, kedves honfitársaim, de az adott keretben nem lehet, csak megjegyezni szeretném, mennyire nem tetszik nekem most az itthoni levegő. Sokan egészen közömbössé váltak hazánk szomorú sorsa iránt, már beleszoktak, pedig egy csonka Magyarországra — míg csak egy magyar lélek van — nem szabad belenyugodni. Lehet, hogy elfásultak a sok mindenféle mozgalom és kurzus hatása által — és jaj azoknak, kik ennek a fásultságnak okozói — ily sorssújtott időkben. Hazaszeretet, lelkesedés, Istenben való hit lassan veszendőben van — a mi mai ifjuságunk nagyjában csak léhaskodni tud, már szépen magyarosan vigadni sem — ez pedig a mi vesztünk lehet, a mi második, az elsőnél is rettentőbb Mohácsunk — holott még az elsőnek következményeit nyögjük.

Hazánk minél alaposabb általános ismertetésére bizony nagy szükség volna. Itt-ott folynak ugyan előadások Hollandiában, sőt vetített képekkel, de különösen az utóbbiak nagyon hiányosak — a derék előadók minden iparkodásuk ellenére, mert a rendelkezésére álló anyag nagyon csekély és nem éppen elsőrangú. Hogy az átlagközönség figyelmét valóban megragadjuk, irántunk való érdeklődését minél erősebben felkeltsük, ahhoz igen élénk eszközre volna szükség, amelynek legélénkebbje a „film”, a vászon. Akármilyen jól rendezett

magyar tárgyú film sokat tehetne, tudományosan, történelmi formában, vonzó, lekötő drámai alakban, talán egy-egy mozgószínház részére átdolgozott drámánk, talán Bánk-Bán — vagy társadalmi és falusi szokásainkat stb. bemutató film, de mindig érdekesen, vonzóan, szépen. Hatalmas külföldnek szól — magyar kultur munkát végezne. Hogy lehetséges-e ez a mostani körülmények között, nem tudom, mindenestre rengeteg áldozatkésztségre volna mulhatatlanul szükség. *De addig üssük a vasat, amíg meleg, amíg az irántunk létező érdeklődés meg is van.*

Igen jó ismertető eszköz a nagy napilapokban minél értékesebb cikkek vagy elsőrangú irodalmi termékeinknek jó fordításban való közlése, mint például Hollandia első lapjában a „Nieuwe Rotterdamsche Courant“-ban Tormay Ceciltől közölt „A régi ház“. Hollandiának sok gyönyörűen illusztrált heti és havi folyóirataiban — mint például a rendkívül szép kiállítású „Buiten“, — jó cikkek keretében bemutatott művészies kivitelű magyar felvételek Ausztria és Csehország már régen kihasználja ezeket az eszközöket, de mi magyarok „ráérünk“.

Nagyon fontos a kölcsönösen rendezendő árumintavásárokon való minél hathatósabban élénkebb részvétel. Az itthon rendezendőket jó időben, nem pedig a vásár elmulta után, kell kint közhírré tétetni kellő, szép, izléses plakátok segítségével, melynek mindjárt e téren is a magyar kulturának és művészetnek híret vinnék. A híres utrecht-i vásáron való részvétel pedig úgy hiszem az egész kereskedelmi és gazdasági életünk hatalmas érdeke volna. Méltóan való részvételünk által elért siker felérne az esetleg hozandó bizony elég nagy áldozatokkal.

Ami elsőrangúnak mondható színművésztünket kár volt már eddig is meg nem ismertetni. Szerény nézetem szerint ez lehetséges volna még magyar nyelven is, a hollandusok által jól ismert darabok előadásával. Első feltétel az illető résztvevő művészek hazafisága és áldozatkésztsége, mert az első ily kísérletek nem fognak mindjárt anyagi sikerrel, hanem inkább anyagi áldozattal járni, sőt talán még bizonyos kényelemről való lemondással, de erkölcsi sikereik azonban nem kétségesek. Egy Hollandiában élő hangversenyiroda magyar igazgatójának egy ily kísérlete az illető művészek tulzott követelése miatt hiusultak meg.

Mindezt azért hangsúlyozom annyira, mert Hollandia fekvésénél fogva reánk nézve elég fontos ország. Ott van szomszédságában Franciaország, Belgium, Anglia, hol ilyfajta szereplésünk volt ellenséges viszonyunk miatt rengeteg akadályba ütközik. De „a distinguished foreignerek“ sokszor megfordulnak Hollandiában, a legtávolabb országokból is, már a hágai Békepalotában évente megtartott számos nemzetközi diplomáciai és a világ népeinek egyesülését állítólag szorgalmazó konferenciák következtében. Hollandia részéről pedig ott, ahol csak lehet, ahol semlegességét meg nem sérti, mindenféle támogatásban részesülünk, hogy ily szereplésünk

lehetőségessé váljék, ami a volt ellenséges országokról természetesen nem mondható.

Fejlesszük hát a meglévő kapcsolatokat, melyek a rettentő csapások révén adattak nekünk. Mint annyiszor a világban, a mi esetünkben is a sok rossz még áldássá is válhatik, ha a kínálkozó alkalmakat kellő módon tudjuk megragadni. Tanuljunk Európa irgalmas nővérétől, Hollandiától, hogy kicsiny ország lévén, miképen tudjunk boldogulni, de szenvedésed közt ne felejts szeretett hazám, hogy a világbéke kuruzslói nem tudtak úgy megfosztani tagjaidtól, hogy az összekötő ütőereket is elvágják volna. Ha majd újra „visszanöttek tagjaid“, emlékeztessen a megmaradó sebhely a jelen fájdalmas időkre, hogy csak lehetőleg, a mi hibánk révén meg ne ismétlődhessenek és a gyógyulásodra siető kedves Hollandiára. Tudom Hungária nem felejt.

KRÓNIKA

Hollandi hírek

Hollandia kényszerrendszabályokat léptetett életbe a német vasutaknak kedvezményes tarifája ellen az északi tengeri kikötő felé.

Hollandia és Lengyelország kereskedelmi szerződést kötöttek.

Egy új Stinnes-bank alakult Hollandiában.

A hollandi textiliparban rövid sztrájk ütött ki, mely megegyezéssel végződött.

A hollandi kormány elhatározta, hogy Németországgal való kereskedelem fölött felügyeletet fog gyakorolni; nagy a nyugtalanság emiatt Hollandiában, mert lehetséges, hogy ennek következtében egyes cégek be fogják szüntetni fizetéseiket.

Felelős kiadó: VIDOR MARCEL.

Elektrische
Mess-
Geräte
Qualitätsware.

Dános & Urner,
Bpest, V. Pozsonyi-ut 4/f.

Verlangen Sie Offert!



SIMON GYULA

BUDAPEST, VIII., Üllői-ut 4.

Vervaardigt
en verkooptKoffers, Reistasschen, portefeuilles,
enz. en alle andere lederwaren in prima uitvoering**N. V. KLEIN EN ZOON**
BUDAPEST.Fabrikant van wereldberoemde zeepsoorten en
kosmetiek-producten.Overal in Nederland worden onze artikelen reeds sinds jaren door
iedereen gekocht.

Radio-, foto- en chemische industrie

BUDAPEST, IX.,
MESTER-UTCA 9.**KOVALD**

VERFT EN STOOMT KLEEREN UIT.

BUDAPEST, VII.,
SZOVETSÉG-UTCA 35-37.**KOVÁCS ANNA**

Budapest, VIII., Üllői-ut 2.

*Bloemen-Handel. Bloemstukken in
smaakvolle uitvoering.
Ontvangt dagelijks nieuwe zendingen.***Nederlanders!** Wij vestigen Uw aandacht op het feit, dat een goede
schoen het beste geneesmiddel is voor mismaakte
of pijnlijke voeten, een schoen, die goed past, niet knelt en den voet
beschermt. Dit schoeisel wordt vervaardigd en aan U geleverd door**L·E·H·N·E·R J·Ó·Z·S·E·F**BUDAPEST, VIII.,
BAROSS-UTCA 1.Leverancier van talrijke
klinieken en ziekenhuizen
te Budapest.**BOON'S CACAO**Spoedige
levering
en
bediening.Wij vestigen de opmerkzaamheid van de Nederlanders
op onze**orthopedische 'schoenen**
voor dames en heeren.Specialiteit in schoenwerk voor pijnlijke voeten en
afwijkingen in den voetvorm.**Vitéz Róbert, Budapest, VIII., Baross-u. 1.
Hollandi-udvar.****PALUGYAY**
GRAND VIN
DEMI SEC**FERENCZI JOLÁN,** BUDAPEST, IV.,
MUZEUM-KÖRÜT 21.

HONGAARSCH HUISVLIJTHANDWERKEN ANTIQUITEITEN.

Oude en nieuwe Hongaarsche huisvljthandwerken: borduurwerk, klosse-
kant en naaldwerkkant, filets en applicaties. — Komplete origineele na-
tionaal-kostuums (heeren en boerendracht) alsook afzonderlijke stukken:
mutsen, schorten, doeken enz. tafel- en beddekens kussens. — Moderne
kleeren, blouses, kinderjurkjes, gordijnen, tafelleeden, kussens enz., be-
werkt naar origineele monsters. — Antieke en moderne Hongaarsche aar-
werken en houtsnijwerken. — Alle soorten van antiquiteiten, echte kanten,
glaswerk, porcelein, brocaat, tapijten en meubels.**Internationale Export und Import A.-G.**
In BUDAPEST.Gründung der Ungarischen Allgemeinen Creditbank.
Aktienkapital: K 1.200.000.000Budapest, Vilmos császár-ut 7. sz.
Telegrammadresse: INTEREXIM.**IJSKÄSTEN**

bij de firma

J. STILLER, Kazinczy-u. 6. BUDAPEST.

Transorient Bank R.-T.

BUDAPEST, IV., ARANYKÉZ-UTCA 2.

Telegram-Adres: TRANSOBANK.

Grondkapitaal en reserves: 800 miljoen Kronen.

BEHANDELT ALLE BANKZAKEN. BEURSAFDEELING

ZAORÁL JÁNOS

Herstellen en slijpen van scheermessen.

Magazijn van zakmessen, scharen, hakmessen enz.

Budapest, VIII., Baross-utca No. 1.

BOEKHANDEL SYNTHESELange Voorhout 96 (bij het Tournooiveld)
's GRAVENHAGE.

Steeds voorhanden werken op elk geestelijk gebied.

Catalogus op aanvraag.

Goede kinderboeken.

Abonnementen op de *Hongaarsch-Hollandsche Revue*
worden aldaar aangenomen.Kantwerk, Sluiers, Dames-
modespecialiteiten, Vitrages**HOEPFNER**

hoffleverancier

IV., KORONAHÉRCEG-U. 20.

Nyomatott a Thália műintézet kő- és könyvnyomda rt.-nál V., Csáky-u. 12
Felelős nyomdavezető: ELBERT ARNOLD